

BØRNS
VILKÅR

Fællesskabsskole

Tilbage til fællesskabet

Temaforløb til udskoling

Tema 'Tilbage til fællesskabet'

Til udskolingen

Aktiviteterne i dette materiale handler om at vende tilbage til fællesskaberne i klassen og på skolen efter en lang periode med nedlukning. Der sættes fokus på de forskellige oplevelser, eleverne har med at vende tilbage, og hvad man kan gøre for at opnå trivsel i fællesskaberne i klasserne og på skolen.

Corona har sat sit spor hos mange børn og unge, og selvom de igen kan have en forholdsvis normal hverdag med skole og fritidsaktiviteter, må man ikke tage for givet, at elever trives, og at fællesskaberne ser ud som før nedlukningen. Skoledagen vil i noget tid være præget af elever, der skal vænne sig til at være fysisk tilbage i skole med en mere stram struktur end i hjemmeskolen, elever, der skal genskabe kontakten til klassekammerater, på ny finde deres plads i klassefællesskabet, forholde sig til en faglig usikkerhed, fordi man oplever at være bagud, genskabe relationen til lærerne m.m. Alt sammen ændringer i børn og unges liv, der kræver en langsigtet indsats.

Temaforløbet består af fire aktiviteter

Temaforløbet er relevant at arbejde med nu, hvor eleverne er vendt fysisk tilbage i skole efter nedlukning. Det vil også være relevant at bruge, når eleverne skal starte op igen, for eksempel efter ferier, ved sammenlægning af klasser og skoler eller andre store skift. Vær opmærksom på at tilpasse de enkelte aktiviteter til jeres elever. Aktiviteterne kan bruges hver for sig eller som et kontinuerligt forløb.

Mål:

- At eleverne får en forståelse for børns og unges forskellige oplevelser og erfaringer med at vende tilbage til skolen efter nedlukning.
- At eleverne reflekterer over og deler deres perspektiver på at vende tilbage til fællesskaberne i klassen og på skolen.
- At eleverne reflekterer over og drøfter, hvordan de hver især og sammen kan bidrage til at sikre et trygt klassefællesskab med plads til forskellighed.

Tidsforbrug: 6-7 lektioner.

Formål

Formålet med aktiviteterne i dette materiale er at understøtte opbyggelsen af et trygt fællesskab i klassen og på skolen efter nedlukninger som følge af corona. Materialet skaber en ramme for, at eleverne kan dele deres perspektiver i forhold til at vende tilbage til fællesskaberne i klassen og på skolen. Klassen arbejder sammen om deres relationer, og det giver bedre betingelser for oplevelsen af at høre til i klassefællesskabet. Ved at arbejde med det 'nye' klassefællesskab, og hvordan eleverne ønsker, det skal være, kan I være med til at skabe en kultur og et sammenhold, hvor eleverne kan være sammen på nye måder, og der er plads til forskellighed.

Klasseaktiviteter

Udskoling

Tilbage til fællesskabet

Formålet er at introducere eleverne til emnet 'Tilbage til fællesskabet'. Sammenholdsøvelsen fungerer som en fællesskabende aktivitet, som tydeliggør vigtigheden af at kunne arbejde sammen, uanset om man er bedste venner eller ej. Ligeledes er det en øvelse i at aflæse kropssprog og se efter, om andre har brug for hjælp.

1. Introducer eleverne til emnet 'Tilbage til fællesskabet'

Du kan tage udgangspunkt i, at der er mange børn og unge, der har ringet til BørneTelefonen for at tale om, hvor svært det har været at starte i skole igen efter at skolen har været lukket som følge af corona. Børn og unge oplever for eksempel, at de ikke har de samme venner mere, at de ikke er en del af fællesskabet i klassen, at de er usikre på deres rolle, at de er bagud med det faglige, at de føler sig ensomme, og nogle har angst for corona. BørneTelefonen fortæller også, at der er andre børn og unge, der synes, det har været nemt at starte i skole igen. Så det er forskelligt, hvordan børn og unge har haft det i hjemmeskolen, og hvordan man har det med at komme tilbage i skole igen.

Fortæl eleverne, at de skal arbejde med det at vende tilbage til fællesskabet i klassen og på skolen, da det er vigtigt, at alle føler, at de er en del af et trygt klassefællesskab for at kunne have det godt og trives. Det er en ret børn og unge har – at trives i skolen.

I et **trykt klassefællesskab** er der plads til alle og **til at være forskellige**, og man kan få lov til at være den, man er. Det betyder, at man kan opleve ting på forskellige måder, også i forhold til at vende tilbage til fællesskabet i klassen efter corona. I et trykt klassefællesskab er der et godt **sammenhold**, og man kan regne med, at ens klassekammerater støtter og hjælper en, når man har brug for det.

2. Sammenholdsøvelse

Til denne øvelse skal du bruge et sæt spillekort og stopur til tidtagning. Elevernes stole er placeret i en rundkreds.

Tid: 15-20 min.

a. Forklar eleverne øvelsen:

- Eleverne skal arbejde sammen som én stor gruppe og hjælpe hinanden med at sætte sig i spillekortenes rækkefølge på tid.
- Alle elever får udleveret et spillekort - fra hjerter es, hjerter 2 osv. op til hjerter konge. Derefter går man til spar og uddeler spar es, spar 2 osv. op til det antal elever, der er i klassen.
- Eleverne skal sætte sig i den rigtige rækkefølge i urets retning – udpeg stolen, hvor hjerter es, hjerter 2 osv. skal sidde.
- Eleverne må ikke se på deres kort, før du sætter øvelsen i gang.
- De må ikke tale sammen, mens de laver øvelsen.
- Øvelsen er på tid.
- Der lægges to sekunder oveni, hvis der bliver snakket.

Klasseaktiviteter

Udskoling

b. Del spillekortene ud til alle elever

Alle elever skal vende ryggen opad. Klar, parat, start – tidtagning starter. I kan lave øvelsen 2-3 gange, så eleverne får mulighed for at forbedre sig.

Eleverne indtager ofte forskellige roller i øvelsen. Nogen vil begynde at dirigere – andre vil være afventende. Rollerne kan inddrages i opfølgningen på øvelsen (uden at nævne navne).

Som opfølgning på øvelsen kan du tage afsæt i følgende spørgsmål:

- Kunne alle finde deres plads?
- Blev nogen tilbudt hjælp? – Hvordan var det at få hjælp?
- Hvordan kan man se, om nogen har brug for hjælp?
- Hvordan kan man reagere, når man bliver presset? – Var der nogle af jer, der selv oplevede, at I fik det sådan?

Pointer til opsamling:

Når man samarbejder, fungerer fællesskabet meget bedre, man bliver opmærksom på dem, der har brug for hjælp, og man kan selv få hjælp, hvis man er gået i stå. Der skal flere til at løse et problem. Alle i klassen spiller en rolle i at få det hele til at gå op, og alle har et ansvar for at hjælpe alle med at finde deres plads i fællesskabet.

3. Vurderingsøvelse

Formålet med denne aktivitet er på en nonverbal måde at få eleverne til at 'tune' ind på, hvad det vil sige at vende tilbage til klassefællesskabet, og hvilke udfordringer der kan være forbundet med det. Aktiviteten kan bruges som opvarmning til de efterfølgende aktiviteter i temaforløbet. Du læser nogle faktaspørgsmål højt, hvorefter eleverne svarer ved fysisk at bevæge sig over på 'A' eller 'B', som repræsenterer to forskellige svarmuligheder. Herved bliver eleverne opmærksomme på og skal tage umiddelbart stilling til nogle centrale problematikker, som knytter sig til det at vende tilbage. Afslutningsvis drøfter eleverne den viden, de har fået i øvelsen gennem en dobbeltcirkelaktivitet.

Tid: 15-20 min.

Fremgangsmåde

Fortæl eleverne, at denne aktivitet tager afsæt i nogle undersøgelser, som Børns Vilkår har lavet i forbindelse med corona og lukning af skolerne. Mere end 5.000 børn og unge er blevet spurgt om eller har selv kontaktet BørneTelefonen om deres oplevelser med at være hjemsendt, have online-undervisning og skulle vende tilbage på skole. Eleverne bliver således præsenteret for udvalgte problematikker knyttet til at være hjemsendt og skulle tilbage i skole, som er centrale for rigtig mange børn og unge i Danmark.

Inddel herefter lokalet i to dele, og marker evt. 'A' og 'B' ved hjælp af kridt på gulvet eller papir hængt op på væggen. Saml eleverne i midten af lokalet. Fortæl eleverne, at denne øvelse skal udføres i stilhed, dvs. når et spørgsmål er læst op, skal eleverne placere sig på enten 'A' eller 'B' uden at tale sammen. I bestemmer selv, om I vil bruge alle faktaspørgsmål eller vælge de ud, der egner sig bedst til klassen.

Klasseaktiviteter

Udskoling

Når eleverne har placeret sig efter første faktaspørgsmål, går de tilbage til midten. Herefter fortsættes med nye spørgsmål, så længe I har lyst. Når I har arbejdet med de faktaspørgsmål, I gerne vil, drøfter eleverne refleksionsspørgsmålene i en dobbeltcirkel (se øvelsen nedenfor).

Faktaspørgsmål

- Hvor mange elever, tror I, har haft det svært med at vende tilbage til skolen efter perioder med hjemsendelse? A: Ca. 10 %, B: Ca. 20 %. Svar: Ca. 20 % synes, det er svært at vende tilbage til skolen og klassefællesskabet.
- Hvilket tema, tror I, der har været markant flere samtaler om på BørneTelefonen under corona? A: Ensomhed, B: Venskaber. Svar: Ensomhed er det tema, som flest børn og unge ønsker at tale om på BørneTelefonen.
- Hvordan oplever 21 % af eleverne i 7. klasse klassens sammenhold under nedlukningen ifølge Børns Vilkår's undersøgelser? A: Klassens sammenhold er blevet bedre under nedlukningen, B: Klassens sammenhold er blevet dårligere under nedlukningen. Svar: B: Klassens sammenhold er blevet dårligere.
- Hvor mange elever i 7. klasse, tror I, har svaret, at de er bange for, om de har lært nok under corona? A: 29 %, B: 63 %. Svar: B: 63 %.

Dobbeltcirkeløvelse

Fortæl eleverne, at de nu skal lave en dobbeltcirkeløvelse, hvor de taler sammen om spørgsmål relateret til vurderingsaktiviteten. Halvdelen af eleverne stiller sig i en cirkel med ansigtet væk fra midten, og den anden halvdel stiller sig med ansigtet ind mod midten, så alle elever står over for en makker. Du præsenterer eleverne for et spørgsmål, som makkerparrene taler sammen om i 1-2 minutter. Herefter træder ydercirklen et skridt til højre, så alle får en ny makker, og du præsenterer et nyt spørgsmål.

Tid: 10-15 min.

Refleksionsspørgsmål i dobbeltcirkel

- Var der et eller flere spørgsmål, der overraskede dig? Hvorfor?
- Som I hørte, synes hver femte elev, at det er svært at vende tilbage til skolen og klassefællesskabet. Hvorfor tror I det? Hvilke grunde kan der være til det?
- Hvorfor tror I, at mange børn og unge har følt sig ensomme under corona?
- Hvorfor tror I, at mange elever oplever, at klassens sammenhold er blevet dårligere under nedlukning?
- Hvorfor tror I, at mange elever føler, at de er fagligt bagud, efter de er vendt tilbage til skolen?

Klasseaktiviteter

Udskoling

4. Producer en podcast

I denne aktivitet arbejder eleverne med at producere en podcast, hvor omdrejningspunktet er et interview med en konstrueret 'persona'. Personaerne er udviklet med inspiration fra BørneTelefonen og repræsenterer centrale problematikker, som børn og unge har bragt på bane i forbindelse med at vende tilbage til skolen og klassefællesskabet. Ved at anvende personaer bliver det muligt for eleverne at spørge nysgerrigt ind og tale om, hvad der kan være svært ved at vende tilbage, uden det bliver for sårbart for den enkelte elev.

Formålet med øvelsen er, at eleverne øver sig i at sætte sig i en anden persons sted (perspektivskift) og forholder sig nysgerrigt til oplevelser og erfaringer, som måske er forskellige fra deres egne. Eleverne skal reflektere over og drøfte forskellige oplevelser af hjemmeskole, online-undervisning og det at vende tilbage til skolen, som har betydning for den enkelte elevs trivsel og tilhørsforhold i fællesskabet. Formålet er desuden, at eleverne arbejder med, hvordan forskellighed kan rummes i deres klassefællesskab.

Tid: 4-5 lektioner

Aktiviteten er opdelt i tre dele:

1. Forberedelse af podcasten, hvor eleverne arbejder med indholdet gennem personaer og udformer et manuskript.
2. Produktion af podcast, hvor eleverne producerer selve podcasten. Der kan arbejdes i dybden med lydproduktion, men aktiviteten kan også laves i et one take med mobiltelefon. Det afhænger af dit didaktiske fokus, og hvor stor vægt du vil tillægge genren podcast.
3. Præsentation og drøftelse af podcast, hvor eleverne lytter til hinandens podcasts og har en fælles drøftelse i klassen om at vende tilbage til klassefællesskabet, og hvilke handlinger, der er vigtige i forhold til at sikre et trygt fællesskab for alle.

Introducer aktiviteten for eleverne

Fortæl eleverne, at de skal i gang med at lave en podcast om at vende tilbage til klassefællesskabet, og at de skal starte med en aktivitet, hvor de arbejder med indholdet, før de producerer selve podcasten. Klassen deles i grupper á 4 elever. Overvej, hvordan grupperne skal sammensættes, så det bliver trygt for alle at deltage. Hver gruppe skal producere en miniudgave af en podcast om at vende tilbage til klassefællesskabet, hvor klassens viden, holdninger, budskaber og handlinger fra de forskellige aktiviteter i temaforløbet inddrages, uddybes og drøftes. Den primære målgruppe er børn og unge på deres egen alder.

Klasseaktiviteter

Udskoling

Del 1

Fortæl eleverne, at de nu skal arbejde med personaer som forberedelse til at skulle udarbejde et manuskript til deres podcast. Start evt. med at spørge, om de ved, hvad en persona er, og lad din forklaring tage afsæt i deres svar. Fortsæt herefter med at fortælle, at en persona er en fiktiv karakter, som rummer nogle bestemte egenskaber og karakteristika, og som i denne sammenhæng kan siges at repræsentere en bestemt gruppe af elever. Man arbejder ofte med personaer inden for marketing med henblik på at kunne udforme produkter, der passer til bestemte grupper af forbrugere.

I en pædagogisk sammenhæng kan personaer fungere som en form for eksternalisering, hvormed eleverne kan tale om sårbare emner 'på afstand', dvs. med personaen som omdrejningspunkt for samtalen i stedet for den enkelte elev. De personaer, eleverne skal arbejde med, er semi-fiktive, fordi de er udviklet med inspiration fra fortællinger fra børn og unge på BørneTelefonen. Personaerne repræsenterer centrale problematikker, som børn og unge har oplevet i forbindelse med at være hjemsendt, have online undervisning og skulle vende tilbage til skolen.

a. Uddel elevark med personaer og spørgsmål til grupperne

Vær opmærksom på, at hver af de fire personaer er repræsenteret mindst én gang (elevark 1).

Fortæl eleverne, at øvelsen handler om at sætte sig i personaens sted og i fællesskab blive klogere på dennes situation og følelser, ligesom de skal tage stilling til, hvad man som klassekammerat kan gøre for at hjælpe. Eleverne kan tage afsæt i spørgsmålene i den grønne boks til højre. I deres drøftelse skal eleverne inddrage viden fra de øvrige aktiviteter i temaforløbet og deres egne holdninger og erfaringer i det omfang, de kan og vil.

Spørgsmål til drøftelse om persona:

- Hvad fortæller eleven om at have været væk fra skolen og klassefællesskabet?
- Hvorfor tror I, at eleven har haft det sådan?
- Hvilke tanker gør I jer om de udfordringer, eleven har?
- Hvad betyder det for fællesskabet, når en eller flere elever har det sådan?
- Hvad kan man gøre som klassekammerat for at hjælpe eleven?
- Hvad kan lærerne gøre?
- Hvad kan man gøre sammen i klassen for, at klassefællesskabet bliver et trygt sted for alle, uanset hvordan det har været for den enkelte elev at vende tilbage?

b. Instruer eleverne i, at de skal skrive et manuskript

Uddel elevark 2 til udvikling af manuskript, og gennemgå det med eleverne. Manuskriptet består af tre dele. Der skrives stikord til hver del – ikke fulde sætninger, for det er vigtigt, at det ikke bliver oplæsning:

- Introduktion: Hvad handler podcasten om, og hvilke gæster er i studiet for at belyse indholdet? (Ca. 30 sek.)
- Samtaleemnet: Hvad er indholdet? Hvordan kan I bringe jeres drøftelser om personaen i spil?
- Hvordan kan I bringe jeres viden og refleksioner fra de øvrige aktiviteter i spil? (Ca. 2-4 min.)
- Afrunding: Hvordan vil I afslutte jeres podcast og samle op på de vigtigste pointer? (Ca. 30 sek.)

Klasseaktiviteter

Udskoling

Del 2

Instruer eleverne i, hvordan de teknisk skal producere deres podcast. Det er op til dig at vurdere, hvor ambitiøst og grundigt, I vil arbejde med podcast-genren. Skal eleverne optage kontinuerligt uden at redigere lydfileerne, så kan en mobiltelefon bruges. Ønsker I at arbejde med lydredigering, underlægningsmusik og lydeffekter, kan I med fordel bruge Skoletubes podcast-program Soundation. Der findes masser af sider med gratis lydeffekter og musik – og det er vigtigt, at de kun bruger dem, de har ret til.

Del 3

Lad eleverne lytte til hinandens podcasts som afsæt for en dialog om klassens fællesskab. Sørg for at sætte rammen, så du sikrer et trygt rum, hvor eleverne lytter respektfuldt og uden at kommentere eller grine af hinandens produktioner.

Du kan for eksempel drøfte følgende spørgsmål med klassen:

- Hvordan skaber vi det gode klassefællesskab på ny, hvor der er plads til forskellighed, og hvor alle føler, at de hører til?
- Hvad kan jeg gøre?
- Hvad gør vi i fællesskab?
- Hvordan hjælper vi kammerater, der har det svært?
- Hvordan kan vi forpligte hinanden til at holde fast i det gode fællesskab?

Podcasts kan også afspilles for forældre, elevråd og skoleledelse, hvis det ønskes at bringe klassens synspunkter og overvejelser ud af klasserummet. Inden du som lærer for eksempel afspiller elevernes podcast på et forældremøde, er det vigtigt, at det sker efter aftale med eleverne, og at du understreger, at der er tale om fiktive fortællinger og dilemmaer, som klassen har forholdt sig til.